

U hebt het vast wel eens meegemaakt en anders herkent u het wel.

Je bent op een mooie zomerdag aan het fietsen. Ergens in het bos is een fraai plekje waar je neerstrijkt. Iemand haalt de plaid uit de fietstas, een ander komt al met de picknickmand aandragen, de limonade wordt uitgedeeld en opeens gilt iemand: MIEREN.

En dan is het meteen ook zo, dat het STIKT van de mieren. Want mieren zijn er altijd in grote getale tegelijk. Je kunt er wel een paar wegslaan, maar dat helpt nooit, je legt het af. Inpakken en wegwezen. Mieren zijn er altijd in meervoud. Je ziet nooit een mier alleen. Dat is omdat een mier alleen niks kan, niks weet. Alleen met elkaar weet een mierenkolonie heel veel; hoe ze eten kunnen vinden, hoe ze samen dat eten naar hun nest te krijgen, hoe ze dat nest moeten bouwen en zo verder.

De verklaring van dit succesvolle collectieve gedrag is de **combinatie** van heel veel mieren. Mieren die allemaal willekeurige pogingen doen en op heel eenvoudige manier met elkaar communiceren. Dat samen leidt dit tot collectieve intelligentie en intelligent gedrag.

Wat voor mieren geldt, dat geldt grosso modo ook voor mensen. Een mens alleen weet niks. Ja, wel wat. Alleen met elkaar weten we heel veel, kunnen we heel veel, zijn we echt intelligent.

Wetenschappelijk kan je zeggen dat deze intelligentie emergent is. Denk aan het Engelse *to emerge*, verschijnen, opkomen. Het is niet determineerbaar, traceerbaar in iedere individuele mier, maar het komt a.h.w. op wanneer er een grote groep ontstaat. Zie hier het enorme belang van groepen, van gemeenschap, en daar wil ik graag vandaag in deze corona tijd van sociale distantie iets over zeggen. Afijn, u begrijpt het meteen al, al dat afstand houden, het zal vast nuttig zijn om de verspreiding van dat virus een halt toe te roepen, maar wanneer iedereen is teruggeworpen op zichzelf, is er geen collectief meer en kan er ook geen collectief intelligent gedrag opkomen.

Even een kort terzijde, die emergentie is een begrip dat vooral in de natuurwetenschappen wordt gebruikt. De klassieke mechanische wetten verdwijnen wanneer je inzoomt op subatomair niveau en in de kwantummechanica komt. Zoem je echter uit naar grotere

schaal, dan 'verschijnen' de natuurwetten, maar ook tijd-ruimte. Een enkel atoom heeft geen kleur, pas wanneer er een grote groep bij elkaar is en er een golf ontstaat, dan verschijnt de kleur. Maar laat ik mij bij mijn leest houden, ik ben theoloog, geen natuurkundige, dus voordat ik onwaarheid ga verkondigen wil ik dat hierbij laten.

Het gaat mij om de groep, de gemeenschap, de gemeente. En om de samenwerking van die mensen die samen leidt tot een complex geheel.

Ik wil u nog een leuk voorbeeld vertellen. Het illustreert het aardig

Meer dan 100 jaar geleden liet een Britse wetenschapper mensen op een veemarkt raden naar het gewicht van een koe. Iedereen zat er naast. Ja, natuurlijk niet de boer die dit rund te koop aanbood. Maar toen de wetenschapper alle antwoorden van de marktbezoekers had verzameld en daar het gemiddelde van had berekend, ontdekte hij dat dit gemiddelde nagenoeg exact het gewicht was van het dier. Dat noemen we sindsdien *the wisdom of the crowd*, de wijsheid van de menigte, of ook wel de wet van de grote aantallen.

Met dit verhaal geef ik een andere duiding aan ons verhaal van Lucas van vanmorgen dan gebruikelijk is. Boven de tekst staat: De zorg om wat verloren is. God ontfermt zich om wat verloren is; een verloren schaap, een muntstuk, maar ook de verloren zoon. Dat verhaal komt hierna.

En dat is allemaal waar. Ik doe aan die uitleg niets af. Alleen als je het over die honderd schapen hebt en dat ene schaap dat er vandoor gaat, dan moet natuurlijk dat schaap gered worden. Maar ook die 99 anderen worden gered door de redding van deze ene. Want immers, wanneer het er van 100 99 worden, nou dan zal er nog niet zo veel misgaan met de wijsheid van deze menigtre. Maar wanneer het er 98 worden, 97, 80, 60, 40 etc. Ja dan wordt de groep steeds kleiner en verdwijnt op gegeven moment die collectieve intelligentie. Wat overblijft zijn losse atomaire individuen die tot weinig meer in staat zijn dan enkel de overlevingsstand.

Nee, alleen weet niks, kan niks, wordt een mens niet erg gelukkig. Alleen met elkaar gebeurt er opeens iets. De gemeenschap heeft een meerwaarde, die ieder voor zich niet kan realiseren.

En wat voor het leven geldt, geldt ook voor het geloof. Dat is een en hetzelfde.

Niemand gelooft op eigen kracht. Je wordt al gedragen door de traditie, de mensen die voor ons uit zijn gegaan, de verkenner, de wolk van getuigen (Hebr. 11). Je wordt omringd door de mensen die met je gaan, die voor jou bidden als jij dat even niet kunt, of wilt. Degenen die de lofzang gaande houden, het vuurtje brandende. We wachten wel, totdat je weer aanhaakt of insteekt, of... nou ja zie maar..

Die herder gaat achter dat ene schaap aan omdat hij zowel bezorgd is over het lot van dat ene individuele schaapje en omdat hij bezorgd is over de kudde als geheel. Hoe meer er mee doen, des te wijzer we zijn. Daar zijn we ook wijs mee. The wisdom of the crowd.

‘ Ik heb je opgezocht, want WIJ hebben jou nodig. We missen je. We kunnen niet goed zonder jou. Ja, juist jou. En misschien zijn die 99 anderen allemaal een grijze muis en ben jij anders. Juist dan hebben we jou nodig om wie jij bent. Jou tegendraadsheid, jouw oppositie, jou rebelsheid, je leg, je durf, je ondernemingszin. Jij durft nieuwe wegen te verkennen, onbekend land te betreden. Jij zoekt een eigen weg, en juist dat hebben WIJ nodig. Jouw eigenheid maakt ons compleet. Zonder jou zijn we een stuk minder, alsof er iets aan ons ontbreekt.’

Dat we alleen niks zijn, geldt niet alleen voor ons. Ook voor God zal dat toch zeker wel gelden. Dat hij alles kan en almachtig is en volmaakt, allemaal mooi, maar zonder ons is Hij (of Zij?) net zo incompleet en dus zwaar gehandicapt.

Gemeente van de Maranathakerk, ik hoop dat de coronamaatregelen u niet al te zeer van de wijs brengen en u er niet van zullen weerhouden om opnieuw elkaar te zoeken en te vinden. Waarom? Wel, dat weet u inmiddels.

Ik hoop dan ook van harte dat u in het komende seizoen hier in de kerk nog vaak zult kunnen zeggen: Het stikt hier van de? Mensen / Mieren!

AMEN

Ds. David Schiethart